

чином, дозвільна діяльність у сфері використання ядерної енергії є важливим та обов'язковим засобом захисту національної безпеки.

Метою дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії є: забезпечення використання тільки тих ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктів, рівень ядерної та радіаційної безпеки яких визнано таким, що відповідає міжнародновизнаним вимогам на основі всебічної оцінки усіх факторів, які впливають на безпеку, включаючи забезпечення фізичного захисту; забезпечення провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії тільки тими фізичними та юридичними особами, які можуть гарантувати виконання вимог законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, фізичного захисту ядерних матеріалів, ядерних установок, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Особливої уваги сьогодні потребує урегулювання питання видачі відповідних дозволів (ліцензій) посадовим особам експлуатуючої організації, на яких покладено здійснення організаційно-

розпорядчих функцій, пов'язаних із забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки.

При цьому, в першу чергу, слід звернути увагу на проблему складності, пов'язаних з запровадженням на практиці сертифікації елементів безпеки ядерних установок, оскільки номенклатура елементів безпеки ядерних установок включає декілька тисяч найменувань і включення їх до Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні практично неможливе. Між тим, перед використанням на ядерній установці, всі елементи, важливі для безпеки ядерних установок, проходять обов'язкові приймальні випробування, які у свою чергу, провадяться за участю представників органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, експлуатуючої організації і підприємства-виробника та включають перевірку усіх параметрів, передбачених технічними умовами на конкретний вид продукції. Такий стан справ, на наш погляд ускладнює діяльність щодо здійснення дозвільної системи у сфері використання ядерної енергії, адже фактично мета сертифікації досягається іншим шляхом.

Матюхіна Наталія Петрівна

*докт. юрид. наук, професор кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Україна, м.Харків)*

ПАРТНЕРСТВО ДЕРЖАВНОГО ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ: ОКРЕМІ ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМИ

За сучасних умов загальною тенденцією стає те, що держави з метою забезпечення внутрішньої безпеки та вирішення інших безпекових завдань все більшою мірою звертаються до приватного сектору безпеки, активного розвитку набуває проблема співробітництва правоохоронних органів та приватних сил безпеки. Відбувається усвідомлення значення такого співробітництва та його

можливостей для консолідації зусиль з метою ефективного протистояння можливим загрозам, їх попередження та ліквідації наслідків.

Ця проблема не є новою. Вона розвивається одночасно із становленням обох секторів безпеки, змінюючись з початку від несприйняття, нерозуміння, відхилення приватної безпеки з боку керівників та співробітників

правоохоронних органів до усвідомлення необхідності пошуку шляхів співробітництва та розвитку програм партнерства. У повний зріст названа проблема встала і у сучасній Україні, досить швидко долаючи шлях від як чогось, що не є критично важливим (або інакше – є другорядним, некваліфікованим, непрестижним і т. ін.) до розуміння тих реалій, в яких сьогодні знаходяться правоохоронні органи і які значною мірою визначають майбутнє безпекового простору України. У свою чергу, це зумовлює потребу у дослідженні цих нових реалій, необхідності їх врахування у розбудові сучасної правоохоронної системи, визначенні шляхів та моделей її розвитку.

Все вищенаведене зумовило звернення до відповідного зарубіжного досвіду. Так, зокрема, у США ще у 1972 р. Управлінням допомоги правоохоронним органам Міністерства юстиції США була утворена Консультативна рада з приватної безпеки. Метою Ради було визнано сприяння подальшому покращенню та посиленню охорони правопорядку, скороченню злочинності у публічному та приватному просторі, дослідження та розвиток відносин між правоохоронними органами та приватною безпекою, розвиток програм та політик щодо приватних служб безпеки. Радою було проведено цілу низку досліджень з проблем приватної безпеки, партнерства з правоохоронними органами, на основі яких були підготовлені звіти із рекомендаціями для Управління допомоги правоохоронним органам, у тому числі звіт «Джерела та зони конфліктів правоохоронних органів та приватної безпеки». В якості головного бар'єру на шляху до ефективного співробітництва був визначений рольовий конфлікт, який мав місце між правоохоронними органами та приватною безпекою. Цей конфлікт проявляється у відсутності чітких рольових визначень, у спотвореному сприйнятті одне одного, у наявності взаємних негативних стереотипів тощо. Саме рольовий конфлікт є основним джерелом виникнення напруження у

взаємовідносинах між приватною безпекою та правоохоронними органами.

Дослідження проблеми співробітництва правоохоронних органів та приватної безпеки, проведені наприкінці 1990-х років та протягом 2000-х років, значною мірою підтверджують даний висновок.

У 1999 році за фінансової підтримки Бюро юридичної допомоги Міністерства юстиції США було здійснено проект «Operation Cooperation», спрямований на дослідження природи співробітництва між правоохоронними органами та приватною безпекою, визначення його керівних принципів, потреб в ньому, переваг, форм, умов успішного співробітництва та інше. Проект також передбачав підготовку огляду розробки та висвітлення проблеми співробітництва на сторінках наукових видань, у звітах наукових досліджень, доповідях тощо. На основі проведеного аналізу було зроблено висновок, що публічний правоохоронний сектор має залишити застарілі погляди на приватну безпеку, що вона завдає тільки зайвого клопоту та створює зайві проблеми. Коли приватні компанії безпеки підтримуються правоохоронними органами та заохочуються ними до співпраці, вони здатні зробити життя значної кількості людей більш безпечним, а також забезпечити краще середовище для власних співробітників.

Подібний висновок міститься і у Звіті за результатами дослідження «Private Security Trends 1970-2000: The Hallcrest Report II». Зокрема, дослідниками вказується на те, що має бути змінений «традиційний підхід» до поліцейської діяльності, за яким поліція працювала незалежно від громадськості та бізнес-структур. У подальшому поліція повинна не тільки працювати більше з цими групами / їх окремими учасниками, але й взяти на себе своєрідну роль «брокера» безпекових ресурсів.

Важливо враховувати також те, що за останні десятиріччя переважаючою тенденцією у розвинутих країнах, а також у багатьох країнах, що розвиваються, стала приватизація державних функцій, у тому числі правоохоронних функцій. Зростання

приватного сектору безпеки значною мірою зумовлено саме процесами приватизації правоохоронних функцій. Приватні служби безпеки заповнюють прогалини, які виникли внаслідок перевантаження поліції та проблем їх фінансування, і відіграють все більш значну роль у попередженні злочинності та забезпеченні суспільної безпеки.

За висновками зарубіжних дослідників приватизація поліцейських функцій відбулась на декількох рівнях. В деяких випадках поліція відмовляється від виконання окремих функцій і їх беруть на себе приватні охоронні структури, в результаті цього відбувається перерозподіл їх навантаження; в інших випадках поліція не відмовляється від своїх функцій, але її послуги надає підрядчик; нарешті, державна поліція також переймає практику приватного сектору, бере плату за послуги та приймає спонсорські внески. Проявом цих тенденцій став розвиток різних моделей державного-приватного партнерства у сфері безпеки.

Сучасний досвід діяльності приватних служб безпеки свідчить про значне кількісне зростання цих служб, збільшення чисельності зайнятого в них персоналу, розширення їх функцій. Держави передають під відповідальність приватних структур безпеки все нові функції: імміграційний контроль, забезпечення охорони в місцях позбавлення волі, безпеки в аеропортах тощо. Вони здійснюють свою діяльність в таких областях, як-то: патрулювання вулиць, транспортування цінних вантажів, охорона важливих об'єктів інфраструктури, забезпечення безпеки у великих транспортних вузлах, реагування на сигнали тривоги, забезпечення порядку у місцях проведення масових заходів та розслідування злочинів тощо.

Сучасний досвід діяльності поліції у зарубіжних країнах дає чимало прикладів розвитку моделей державно-приватного партнерства у секторі безпеки, складності завдань та зміни ролей їх учасників.

За сучасних умов в Україні також склалася ситуація, коли приватні служби безпеки стають все більш помітним гравцем на загальному полі забезпечення правопорядку. Їх сприйняття виходить за межі приватної охорони, поступово формується розуміння можливостей приватної безпеки та різноманітності її складових. Але, якщо актуальність проблеми, що розглядається, вже не викликає сумніву, то з точки зору її практичного вирішення існує чимало труднощів. З-поміж чинників, які негативно впливають на розвиток сектору приватної безпеки в Україні, насамперед відзначимо недосконалість законодавства, відсутність належного професійного відбору персоналу, неефективність контролю з боку державних органів та деякі інші.

Усунення всіх цих негативних чинників можливе тільки за умови забезпечення системного впливу держави на всі складові приватного сектору безпеки, створення чітких організаційних та правових засад його функціонування та взаємодії з правоохоронними органами. Держава не може усунутись від цього процесу. Поряд з цим безсумнівного значення мають механізми саморегулювання галузі. Підкреслимо також і важливість встановлення демократичного цивільного контролю за цим сектором безпеки. Фактично мова сьогодні йде про необхідність пошуку шляхів поєднання цих впливів, забезпечення балансу публічних та приватних інтересів у сфері безпеки.